

Deel dit artikel

VOORPAGINA

VERDIEPING

OPINIE

RELIGIE&FILOSOFIE

DUU

Opinie Energie

Laat energie niet meer over aan de markt

Stevige overheidsingrepen in de energievoorziening kunnen niet meer uitgesteld worden, schrijven Frans Vollenbroek en Vincent van den Bergen.

Frans Vollenbroek en Vincent van den Bergen 18 maart 2022, 01:01

De Russische invasie in Oekraïne brengt onze kwetsbaarheid keihard in beeld. Was in de vorige eeuw de productie en distributie van energie (gas en stroom) in handen van de overheid, de Splitsingswet van 2006 bracht hierin verandering. Netwerken bleven in overheidshanden, maar de productie van stroom en de verkoop van gas en stroom mochten in particuliere handen komen.

De verkoop van de publieke belangen, samen goed voor 97 procent van de Nederlandse energievoorziening, bracht ruim 20 miljard euro op. De keerzijde van deze liberalisering is dat we sterk afhankelijk zijn geworden van de markt, zowel qua voorzieningszekerheid en toegang tot energie voor huishoudens met lage inkomens als voor de snelheid van de energietransitie.

Met de aanleg van een groot aantal gaspijpleidingen van Rusland naar het Westen, heeft Rusland volop geprofiteerd van deze liberalisering van de energievoorziening. De Nederlandse Gasunie speelde hierin een sleutelrol door Nederland te positioneren als de ‘gasrotonde’ voor Europa. Naar nu blijkt is ook 40 procent van de gasopslag Bergermeer in Noord-Holland, één van de grootste opslagen van hoogcalorisch gas in de EU, in handen van het Russische Gazprom. In plaats van verminderen van gas werd de invoer vanuit Rusland juist opgevoerd.

Deze privatisering, en het niet voldoende strategisch plannen door marktpartijen is de oorzaak van de sterk opgelopen dagprijzen. Nu die mede door de oorlog in Oekraïne zo hoog zijn, ontstaan er ernstige betalingsproblemen bij huishoudens en bij bedrijven.

Geen geld uit Klimaatfonds

Geopolitiek is verwaarloosd, zoveel is wel duidelijk. In het regeerakkoord staat dat meer zal worden geïnvesteerd in defensie. Dat mag dan niet ten koste gaan van andere prioriteiten, maar toch klonk hier en daar de suggestie dat er misschien wat uit het Klimaatfonds zou kunnen worden overgeheveld, waar 35 miljard in stroomt. Deze ondoordachte oproep om geld uit het Klimaatfonds over te hevelen naar defensie is precies de verkeerde reactie. De financiering van een duurzame energievoorziening via het Klimaatfonds stelt Nederland juist in staat weer goeddeels op eigen benen te staan wat betreft onze energievoorziening. Dat is ook goed voor onze geopolitieke positie.

Nederland moet nu doorpakken door zwaar in te zetten op verduurzaming van huizen en gebouwen. Hiervoor is veel groene stroom nodig (denk aan warmtepompen en elektrische auto's), wat een enorme uitbreiding van de

productiecapaciteit van met name wind op zee nodig maakt. Niet noodzakelijk verbruik moet worden afgebouwd of beperkt. Dus geen datacenters in Nederland, die enorm veel energie verbruiken, deels voor internetgebruik elders in de wereld.

Gezond verstand en strategie, regie en leiderschap door de overheid is geboden, waarbij het wettelijk vastleggen van eisen aan de markt cruciaal is. Daarbij hoort een verplichting tot het aanhouden van gasvoorraden. Dat moet wettelijk verplicht worden, iets waar minister Jetten in zijn brief aan de Tweede Kamer van 14 maart nog steeds over aarzelt. En regel nu een verplicht en stijgend aandeel duurzaam voor energieleveranciers, naast een verbod voor woningcorporaties om de huren van niet verduurzaamde woningen te verhogen. Verplicht bedrijven overbodige verlichting uit te schakelen om energie te besparen. De tijd van aarzelen en verleiden is voorbij.

Zet daarnaast actief in op meer bevoegdheden op energiegebied voor de EU, gericht op het afscheid nemen van fossiele brandstoffen en de uitbreiding van duurzame energie en groene waterstof. Laat dit niet over aan individuele lidstaten, want dat past niet bij de uitdagingen die de energietransitie ons stelt. Geopolitiek en duurzaamheid schreeuwen nu om deze actie.

[Frans Vollenbroek en Vincent van den Bergen, namens Grootouders voor het klimaat](#)

Lees ook:

Grijp de oorlog aan om écht werk te maken van verduurzaming

Nu we de rekening gepresenteerd krijgen voor de jarenlange afhankelijkheid van een autoritair regime, is dit het moment om een flinke slinger te geven aan de [Europese Green Deal](#) schrijft de commentator van Trouw.

De VS kan olie en gas uit Rusland boycotten, voor Europa is dat een ander verhaal